

saltà a l'altre en la cara ab les ungles, axí con a gat» (Dones, 20.1). Res a veure amb un hapax *raçar-se* de la Manescalía de Díeç derivat de *raça* 'úlceras en el cavall'. Encreuament semblant és *esgarrapar* (supra).

GARRAFA, mot de procedència oriental, però d'etimologia incerta; potser en definitiva prové del persa o àrab *qarāba* 'atuell per transportar aigua', per conducte d'una forma *qaraf* de l'àrab vulgar, i després l'it. *caraffa*. □ 1.ª doc.: DTo. 1647 o 1670:

«*Garrafa*, butija o altre vaxell de qualsevulla metall per a dur vi: *phiala*»; «*garrafa*: ampolla, lagena», Lacavalleria, d'on passa també a Belv. i Lab. 1839. El DAG. només n'assenyala diversos testimonis en inventaris de Cervera de 1789; dels derivats, especialment *garrafó*, n'hi ha algun d'anterior (des de 1698, i DTo.). Cap al Camp i terres de l'Ebre n'amplien el significat: Aràbia defineix simplement «ampolla» (*Misc. Folk. Tort. i Rib.*, p. 166), a Valls i Tortosa sembla que significa 'ampolla en general' (*AlcM*; BDC II, 98); 1ª maestr. *garrofa* (*AlcM*). Isoladament apareix la frase *cheraba d'aygua rosa* en un doc. en català redactat a l'illa grega de Leros en el S. XIV, dada que sembla dependent d'alguna d'italiana o llevantina i provinent, probablement, de l'Iran.

No insistirem ací en les disquisicions sobre l'etimologia, que es descabdellaren amplament i amb tota la bibliografia en l'article del DCEC. Els fets cabdals són els següents: en castellà és quasi tan tardà com en català, des de 1570; en portuguès, encara més. En italià, en canvi, on té constantment la forma *caraffa*, apareix copiosament des de c. 1550 i en molts autors, i ben coneguts (A. Caro, B. Cellini etc.), de la segona meitat del S. XVI: des de llavors en abundor i amb radi semàntic més ample que en les llengües hispàniques. I de l'italià és manllevat el fr. *caraffe* (també sempre amb *c-*) i des de 1558.

En fonts aràbigues, que en bona part són d'Orient, i en d'altres de perses, *qarāba* o *qarrāba* i altres mots d'aquesta arrel, es troben des de l'Edat Mitjana: Vullers i Baist donen el mot com a persa. De Jong el registra com a aràbic en el seu glossari de l'oriental Ṭaʿalibí († 1058), veg. Dozy, *Suppl.* II, 323a, per a un atuell de transportar aigua (potser un odre?); el que em sembla més dubtós és si, en definitiva, és d'origen irani o aràbic, car l'arrel *q-r-b* és una de les més prolífiques de l'àrab, i inclou, ja en fonts clàssiques, els sentits de 'acostar', 'ser pròxim', 'ser fàcil', 'anar a fer provisió d'aigua', 'omplir un vas' etc., que podien donar lloc a la denominació d'alguna mena de recipient anàleg. La documentació romànica sembla provar que a Europa hi entrà per via italiana i amb sorda *k-* inicial. El canvi de *-b* en *-f* és normal en àrab vulgar i no menys el de *q-* en *g-*, veg. l'article del DCEC i ací GARROFA.

DERIV.: *Garraf* mall. *Garrafada*. *Garrafam*. *Garrafes- ra* [1771, *AlcM*]. *Garrafeta* 'ampolleta' en el valenc Noller: «pren una *garrafeta* y corre a ca l'apotecari» (Pap., 155). *Garrafó* [DTo. 1643-50]: «*garrafó*, gar-

rafó: vas refrigeratorium, qualus nivarium, colum, saccus, lacus»; Lacav.; doc. ross. de 1698; eiv. «*garrafó*: damajuana pequeña», PzCabr.; *garrafoner* o *garrof-*, Lacav. *Agarrafat*.

1 No sé si és ben entès ni si està ben transcrit el que diu Brousse del santuari de Font-romeu: «en 1741, on construisit, pour soutenir l'édifice, les lourds contreforts que l'on voit encore et qui sont connus dans le pays sous le nom de *garafas*», i a la p. 439 ho posa amb la grafia *garrafa*, *La Cerdagne Française* (p. 433). ¿Potser un derivat de *gafa* o AGARRAR, o bé una alteració del fr. *agrafe* atansat per etimologia popular a *garrafa*?

15 *Garrafal*, V. *garrofa* *Garrafar*, *garrafinyar*, V. *garra* *Garrafó*, V. *garrafa* i *gafarró* *Garrafoner*, V. *garrafa* *Garrafunyar*, V. *garra*

GARRAMA, que s'ha usat alguns cops en terra val. 20 i mall. com a nom de certs tributs i àpats de recompensa, i per a trampes o enganys, no és mot pròpiament català sinó manlleu recent i local del cast. *derrama* [1573], de vegades alterat en *garrama* [princ. segle XVII], derivat de *derramar* 'repartir'. □ 1.ª doc.: 1785.

Per al caràcter poc fidedigne de la dada valenciana referent a aquest suposat arabisme, veg. Gulsoy, *Sancto*, s. v., i pp. 35ss. Per a l'etimologia del mot castellà, veg. DCEC DERRAMAR (II, 128a56ss. i n. 5).

30 DERIV.: *Garrameria*. *Garramós*.

Garramanxa, *garramanxo*, *garramatges*, *garramatxa*, V. *garnatxa* *Garrameria*, V. *garrama* *Garramau*, *garrameu*, V. *miolar* *Garramotxat*, V. *garra* *Garranda*, V. *garrofa* *Garrandeu*, V. *garlanda* *Garrandilla*, V. *garrofa* *Garranxa*, *garranxada*, *garranxet*, *garranxo*, V. *garra* *Garranyau*, V. *garranyic* *Garranyeu*, V. *garneu*

40 GARRANYIC i, d'altres, *garranyac*, *garranyau*, *garric-garrac* etc.: onomatopeies. □ 1.ª doc.: 1885, Narcís Oller etc.

«La diligència comensà a lliscar poc a poquet, balancejant-se feixugament, deixant sentir de quan en quan los *garranyics* de la fusta y 'ls grinyols que feyan les rodes al refregar ab la trava», *Vilaniu*, 19. Ell mateix: «sentir *garrinyar* la lleba d'una finestra». *Garranyau* per a 'miol de gat' en Saisset; aquest mateix o *garric-garrac*, *garric-garrocc*, per als xerracs, carraus o matraques de Setmana Santa etc. *Garranyigar* amb metàtesi *garrinyar* (*AlcM*).

Garrapada, V. *esgarrapar* (GARRA) *Garrapata* 'colla de mala gent' ús figurat del cast. GARRAPATA (DCEC, veg. nota 2 d'aquest) *Garrapell*, veg. *gati-mell* (GOTIM) i *RAMPELL*, *carrampell*, que s'usen amb el mateix sentit i dels quals deu ser combinació *Garrar*, V. *garra* *Garraspa*, V. RAPA (combinat amb *raspa* i *grapa*) *Garraspera*, del cast. *carraspera* *Garratibat*, V. *garra* *Garrau*, V. *gavarra* i *carrau* *Garra-*